

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากเดิมที่มุ่งเน้นการจัดทำงบประมาณ โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่ใช้ไป ควบคุมการจัดสรรงบประมาณอย่างเข้มงวดและมีความเคร่งครัดในการเบิกจ่ายงบประมาณมาเป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting) ซึ่งให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ เชื่อมโยงกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร การคำนวณต้นทุนผลผลิต (Output Costing) เป็นหนึ่งในมาตรฐานการจัดการทางการเงินที่สำคัญที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการก่อนเข้าสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยอาศัยต้นทุนเป็นปัจจัยในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ต้นทุนผลผลิต โดยจะต้องคำนวณให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด (ชัยสิทธิ์ เกลิมมีประเสริฐ, 2546: 2-2)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการกำหนดแนวคิดและวิธีการในการคำนวณต้นทุนผลผลิตซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมบัญชีกลาง โดยใช้ข้อมูลจากการบันทึกบัญชีเกณฑ์พึงรับ - พึ่งจ่ายจากระบบงบประมาณ พัสดู การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์พึงรับ-พึงจ่ายลักษณะ 3 มิติของคณะ/หน่วยงานต่างๆ และมีวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต คือ ต้องการทราบต้นทุนผลผลิตของแผนงานตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย ต้นทุนการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา และต้นทุนการผลิตบัณฑิตในแต่ละหลักสูตร โดยในระยะเริ่มแรกมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการคิดต้นทุนผลผลิตที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิต ซึ่งเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ต้นทุน จะทำให้ได้ข้อมูลต้นทุนของผลผลิตสามารถนำไปเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารในการวางแผนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานและสามารถใช้ควบคุมคุณภาพให้เกิดความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างคุ้มค่า (จินตนา เสียมภักดี, 2551: 2-3)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นส่วนงานที่มีหน้าที่วางแผน นโยบาย กำหนดและควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ ประสานงานด้านบัณฑิตศึกษา และการจัดดำเนินการด้านอื่นๆ ที่

เกี่ยวกับการบัณฑิตศึกษาร่วมกับคณะที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อรองรับในการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วมให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในระดับมาตรฐานสากลตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยและดูแลการบริหารจัดการด้านการเงินและด้านบุคลากร ปัจจุบันสาขาวิชาร่วมมีจำนวนทั้งสิ้น 12 สาขาวิชา ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ดังนี้

1. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
2. สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม
3. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมเกษตร
4. สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ แขนงคนและสัตว์ แขนงพืช และแขนงเภสัชศาสตร์
5. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ
6. สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์
7. สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา
8. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
9. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์นาโนและเทคโนโลยีนาโน
10. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
11. สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์
12. สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ

ปัจจุบันการคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิตเป็นส่วนหนึ่งในภารกิจของคณะและหน่วยงานต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยที่จะต้องดำเนินการคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิตเพื่อที่จะได้ทราบถึงต้นทุนการผลิตบัณฑิตตามแผนงานภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ต้นทุนการเรียนการสอนของแต่ละวิชา ต้นทุนในการผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชา ต้นทุนต่อการผลิตนักศึกษาต่อคน รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน โดยข้อมูลดังกล่าวจะนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการต้นทุนการเรียนการสอนของคณะ ของภาควิชาและเป็นแนวทางในการวางแผนผลิตบัณฑิตอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังไม่ได้ดำเนินการคำนวณการผลิตบัณฑิตของแต่ละสาขาวิชาทำให้ไม่ทราบรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตต่อคนและแต่ละรุ่นปีการศึกษา หากมีข้อมูลในส่วนนี้จะสามารถวางแผนการบริหารจัดการต้นทุนการเรียนการสอนของแต่ละสาขาวิชา และวางแผนการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ประทีป จันทร์คง, 2554 :สัมภาษณ์)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีงบประมาณ 2551 ถึงปีงบประมาณ 2553 (1 ตุลาคม 2550 ถึง 30

กันยายน 2553) เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในวางแผนการบริหารจัดการต้นทุนการเรียนการสอนของสาขาวิชาพร้อมให้เกิดประสิทธิภาพและเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการวางแผนการจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการสาขาวิชาพร้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาด้านทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

1) ทำการคำนวณต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายแผนงาน/งบประมาณของส่วนงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และข้อมูลค่าใช้จ่ายของสาขาวิชา จากงานการเงิน ฝ่ายบริหารจัดการสาขาวิชาร่วม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2551 – 2553 (เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2550 – 30 กันยายน 2553)

2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนักศึกษาลงทะเบียนเรียนของสาขาวิชาร่วม ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 (รวมถึงการลงทะเบียนเรียนภาคฤดูร้อน) จากฐานข้อมูลการลงทะเบียนเรียนจากสำนักทะเบียนและประมวลผล และจากงานวิชาการ ฝ่ายบริหารจัดการสาขาวิชาร่วม บัณฑิตวิทยาลัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจะนำมาใช้ในการคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาร่วมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน 3 ลักษณะได้แก่ ต้นทุนต่อหลักสูตร ต้นทุนต่อหน่วยนักศึกษา และต้นทุนต่อรุ่นปีการศึกษา

วิธีการศึกษา

1) การเก็บข้อมูล

จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังนี้

1.1) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์กร และโครงสร้างการบริหารงานจากรายงานประจำปี และเอกสารบรรยายลักษณะงาน เพื่อใช้ในการกำหนดโครงสร้างกิจกรรม

1.2) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบงบประมาณ พัสดุ การเงินและบัญชีงบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณรายได้ของบัณฑิตวิทยาลัยและสาขาวิชาพร้อม เพื่อให้ทราบกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางบัญชีสำหรับคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิตที่เกี่ยวข้องในปีงบประมาณ 2551 ถึงปีงบประมาณ 2553

1.3) เก็บข้อมูลจากเอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนข้อมูลจาก Internet ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าอิสระ

2) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากทฤษฎีจะนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกิจกรรม สัดส่วนตัวผลิตภัณฑ์กิจกรรม การคำนวณต้นทุนฐานกิจกรรม และกำหนดเกณฑ์การปันส่วนสำหรับคำนวณหาต้นทุนต่อหลักสูตร ต้นทุนต่อหัวนักศึกษารายปี และต้นทุนต่อรุ่นปีการศึกษา

นิยามศัพท์

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยนักศึกษาของแต่ละสาขาวิชา

บัณฑิต หมายถึง นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชา รวมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551 ถึงปีการศึกษา 2552

สาขาวิชา หมายถึง หลักสูตรที่มีการรวมกันของศาสตร์มากกว่า 1 ศาสตร์ขึ้นไปโดย อาจจะเป็นศาสตร์ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพหรือเป็นศาสตร์ข้ามกลุ่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชา รวมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถานที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนการดำเนินงาน

- 1) รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์และสรุปผล
- 4) จัดทำและนำเสนอรายงาน